

НАЦІОНАЛЬНЕ
КОСМІЧНЕ АГЕНТСТВО
УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ НАУК
УКРАЇНИ

КОСМІЧНА НАУКА І ТЕХНОЛОГІЯ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Журнал засновано в лютому 1995 р. ♦ Виходить 6 разів за рік

київ

Том 8, № 5/6, 2002

KYIV

МАТЕРІАЛИ
Другої Української конференції
з перспективних космічних досліджень

21—27 вересня 2002 р.

Proceeding of the 2-nd Ukrainian Conference
for Perspective Space Researches
(21—27 September 2002)

ЗМІСТ

Черемних О. К. Передмова

Камелін А. Б., Кунцевич В. М., Черемных О. К. О результатах рассмотрения и подготовки совместных российско-украинских космических экспериментов на российском сегменте Международной космической станции

Анфимов Н. А., Лук'янченко В. І., Синельщиков М. В., Суворов В. В., Цимбалюк М. М. Основные результаты предварительного рассмотрения проекта «Долгосрочной программы совместных российско-украинских научных исследований и технологических экспериментов на РС МКС»

Патон Б. Е., Аснис Е. А., Заболотин С. П., Баранский П. И., Бабич В. М., Бондаренко В. П., Юрчук Н. А. Получение совершенных материалов в космосе

Шпак А. П., Федоров О. П., Берсудский Е. И., Живолуб Е. Л. Некоторые проблемы исследования процессов направленного затвердевания в условиях микрогравитации (создание установки МОРФОС)

Гамуля Г. Д., Скорогод В. В., Солнцев В. П., Сурду М. Н., Фролов Г. А. Разработка научной аппаратуры и антифрикционных материалов нового поколения для проведения космического эксперимента «Материал-Трение»

Бондаренко С. И., Гаврилов Р. В., Еременка В. В., Русанов К. В., Шербакова Н. С., Дергунов И. М., Крюков А. П., Королев П. В., Селянинова Ю. Ю., Жуков В. М., Харитонов В. С., Куценко К. В., Деев В. И., Шувалов В. А. Программа российско-украинских исследований теплообмена и гидродинамики в жидком гелии на Международной космической станции

Мороженко О. В., Відьмаченко А. П. Задачі спектрополяриметричного експерименту на Міжнародній космічній станції

Відьмаченко А. П., Іванов Ю. С., Мороженко А. В., Сосонкін М. Г. Ультрафіолетовий спектрометр-поляриметр для планетного моніторинга на борту МКС

Гопасюк С. І., Гопасюк О. С. Спектрополяриметр проекта СОТ

Кордюм Є. Л. Перспективи розвитку космічної та гравітаційної біології в Україні

Цетлін В. В., Дешевая Е. А., Новикова Н. Д., Полікарпов Н. А., Грачев Е. А., Григорян О. Р., Заворина О. А., Лазутін Л. Л., Нечаєв О. Ю., Чурило І. В. Влияние низких доз радиации на микробное сообщество космических станций

Борисова Т. А., Крысанова Н. В., Гиммелрейх Н. Г. Моделированная гравитация и глутаматергическая передача в больших полушариях мозга

Мищенко Л. Т. Влияние моделированной микрогравитации на ростовые процессы и фотосинтетический аппарат растений *Triticum aestivum L.*, инфицированных вирусом полосатой мозаики пшеницы

Родіонова Н. В., Оганов В. С. Цитологічні механізми гравітаційно-залежних змін у кістковій тканині

Климчук Д. О., Мартин Г. М. Застосування модельних систем — рослинних клітин *in vitro* — в дослідженні гравічувтивості організмів на клітинному рівні

CONTENTS

- 4 Cheremnykh O. K. Foreword
- 5 Kamelin A. B., Kuntsevich V. M., Cheremnykh O. K. On the results of the consideration and preparation for joint Russian-Ukrainian space experiments onboard the Russian Segment of the International Space Station
- 9 Anfimov N. A., Luk'yashchenko V. I., Sinel'shchikov M. V., Suvorov V. V., Tsimbalyuk M. M. The main results of the preliminary consideration of the project of the long-term program for joint Russian-Ukrainian scientific research and technological experiments aboard the Russian Segment of the ISS
- 15 Paton B. E., Asnis E. A., Zabolotin S. P., Baranskii P. I., Babich V. M., Bondarenko V. P., Yurchuk N. A. The production of perfect materials in space
- 19 Shpak A. P., Fedorov O. P., Bersuds'kyi E. I., Zhyvolub E. L. Some problems in the investigation of the processes of directional crystallization under microgravity (creating the MORPHOS installation)
- 28 Gamulya G. D., Skorokhod V. V., Solntsev V. P., Surdu M. N., Frolov G. A. The elaboration of novel scientific instrumentation and antifriction materials for performing the «Material-Friction» space experiment
- 35 Bondarenko S. I., Gavrylov R. V., Yeremenko V. V., Rusanov K. V., Shcherbakova N. S., Dergunov I. M., Kryukov A. P., Korolev P. V., Selyaninova Yu. Yu., Zhukov V. M., Kharitonov V. S., Kutsenko K. V., Deev V. I., Shuvalov V. A. Program of the Russian-Ukrainian investigations of the hydrodynamics and heat transfer in liquid helium aboard the International Space Station
- 39 Morozhenko O. V., Vid'machenko A. P. Tasks of the spectropolarimetric experiment aboard the International Space Station
- 45 Vid'machenko A. P., Ivanov Yu. S., Morozhenko A. V., Sosonkin M. G. UV Spectrometer-polarimeter for planetary monitoring aboard the ISS
- 51 Gopasyuk S. I., Gopasyuk O. S. The spectropolarimeter of the SOT project
- 54 Kordyum E. L. Prospects of the development of space and gravitational biology in Ukraine
- 58 Tsetlin V. V., Deshevaya E. A., Novikova N. D., Polikarpov N. A., Grachev E. A., Grigoryan O. R., Zavorina O. A., Lazutin L. L., Nechaev O. Yu., Churilo I. V. Effect of low radiation doses on microbe population in space stations
- 62 Borisova T. A., Krysanova N. V., Himmelreich N. G. Artificial gravity and glutamatergic transmission in cerebral hemispheres
- 66 Mishchenko L. T. The effect of artificial gravity on grows processes and photosynthetic apparatus of *Triticum aestivum L.* infected by the wheat streak mosaic virus
- 71 Rodionova N. V., Oganov V. S. Cytological mechanisms of gravity-dependent changes in a bone tissue
- 77 Klymchuk D. O., Martyn G. M. The use of the model systems, plant cells *in vitro*, in studing gravisensitivity of organisms at cellular level

- Козировська Н. О., Ковтунович Г. Л., Лар О. В., Ковалчук М. В., Негруцька В. В., Корнійчук О. С., Рогуцький І. С., Алпатов А. П., Кордюм В. А.* Моделювання молекулярних взаємодій бактерій з рослинами для політів експериментів
- Козак Л. В.* Зміна турбулентних процесів у нижній термофазі при проходженні внутрішніх гравітаційних хвиль
- Черемных О. К., Демків Д. П.* Взаимодействие высокоенергетических частиц с МГД-модами в магнитосфере Земли
- Федун В. Н., Юхимук А. К., Войцеховская А. Д., Черемных О. К.* Нелинейное взаимодействие вистлеров и инерциональных альвеновских волн в магнитосфере Земли
- Калита Б. И., Мезенцев В. П., Сорока С. А.* Наземно-космический активный акустический эксперимент «Геофон»
- Ермилов Ю. В.* Анализ вибраакустического состояния ракетных двигателей радиолокационными методами
- Аснис А. Е., Демченко В. Ф., Лесной А. Б., Заболотин С. П.* Математическое моделирование тепловых и гидродинамических процессов при электронно-лучевой бестигельной зонной плавке монокристалла кремния в условиях микрогравитации
- Майборода В. П., Молчановская Г. М.* Структурные мотивы и процессы массопереноса в расплавах
- 81** *Kozyrovska N. O., Kovtunovych G. L., Lar O. V., Kovalchuk M. V., Negruetska V. V., Korniichuk O. S., Rogutskyi I. S., Alpatov A. P., Kordyum V. A.* Modeling molecular plant-bacteria interactions for flight experiment
- 86** *Kozak L. V.* Changes of turbulence processes in thermosphere in the passage of inner gravity waves
- 91** *Cheremnykh O. K., Demkiv D. P.* Interaction of high-energy particles with magnetohydrodynamic modes in the Earth's magnetosphere
- 96** *Fedun V. M., Yukhimuk A. K., Voitsekhovskaya A. D., Cheremnykh O. K.* The nonlinear interaction of the whistler wave with the inertial Alfvén wave in the magnetosphere of the Earth
- 102** *Kalita B. I., Mezentsev V. P., Soroka S. A.* The ground-space active acoustic experiment Geofon
- 107** *Ermilov Yu. V.* Analysis of vibroacoustic condition of rocket engines by radar techniques
- 112** *Asnis A. E., Demchenko V. F., Lesnoi A. B., Zabolotin S. P.* Mathematical modelling of thermal and hydrodynamic processes in the electron beam floating-zone melting of silicon monocrystal under microgravity conditions
- 117** *Maiboroda V. P., Molchanovskaya G. M.* The structural motives and processes of mass transfer in the melts

НАШІ АВТОРИ

OUR AUTHORS